

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з дисципліни
«ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
усіх форм навчання

Черкаси 2020

УДК 364 (07)
М 54

*Затверджено Вченою радою факультету
гуманітарних технологій,
протокол № 6 від 06.02.2020 р.,
згідно з рішенням кафедри соціального забезпечення,
протокол № 1 від 28.08.2019 р.*

Упорядник **Журба І.О.**, к.е.н., завідувач кафедри соціального забезпечення
Рецензент **Манн Р.В.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва

М 54 Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення усіх форм навчання [Електронний ресурс] / [упоряд. : Журба І.О.]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2020. – 21 с. – Назва з титульного екрана.

У виданні містяться рекомендації щодо виконання практичних робіт з дисципліни «Економічні основи соціального забезпечення». Наведено завдання до виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни, вимоги щодо їх виконання, тематику наукових рефератів, доповідей, питання до підсумкового контролю та список рекомендованої літератури та інформаційних джерел.

Для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення усіх форм навчання.

УДК 364 (07)

Навчальне електронне видання
локального використання
Друкований примірник

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з дисципліни
«Економічні основи соціального забезпечення»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 232 Соціальне забезпечення
усіх форм навчання

Упорядник
Журба Інна Олександрівна

В авторській редакції

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	11
3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	11
4. ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ.....	12
5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ.....	14
6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ.....	16
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	19

ВСТУП

Предмет вивчення - зміст поняття соціального забезпечення, його параметри, розвиток системи соціального забезпечення в українському суспільстві

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета курсу «Економічні основи соціального забезпечення»: надати майбутнім фахівцям з соціального забезпечення економічні знання, форми і методи економічної діяльності в системі соціального захисту населення і соціальної сфери в цілому, коли раціональне використання фінансових коштів стає нагальним завданням соціальних служб.

Результати навчання (відповідно до Освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» (бакалаврський рівень вищої освіти)).

Змістом компетенцій вивчення дисципліни є отримання студентами теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння економічної сутності соціального забезпечення.

ПРН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення;

ПРН 7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення;

ПРН 9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців;

ПРН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення;

ПРН 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.

Після освоєння курсу студент повинен **знати та вміти:**

- розуміти сутність, значення і особливості економіки в галузі виробництва нематеріальних послуг у сфері соціального захисту;
- володіти основними принципами економіки у відносинах суб'єктів соціальної сфери з державою і між собою;
- аналізувати динаміку і ступінь диференціації добробуту населення на місцевому рівні;
- консультувати клієнтів соціальних служб з питань соціальних гарантій, допомог, пільг та ін. виплат;
- розуміти основні параметри і розробити програму адресної соціальної допомоги малозабезпеченим групам населення в регіоні;
- визначити вартість соціальної послуги та її ефективність для різних категорій населення;
- визначати економічну ефективність соціальної роботи в регіоні;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/ 4 кредити ECTS.

1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Економічні основи соціального забезпечення».

Предмет вивчення дисципліни: економічні процеси в суспільстві та їх вплив на соціум і соціальне благополуччя. Сутність та особливості економічної діяльності в системі соціального захисту населення. Основні поняття соціального захисту. Етапи становлення системи соціального захисту. Закономірність розвитку економічних відносин різних соціальних об'єктів. Основні принципи економіки соціального забезпечення як відображення загальних принципів соціального захисту та специфіки розвитку соціальної сфери.

Контрольні запитання до теми

- 1. Які питання вивчаються в курсі «Економічні основи соціального забезпечення»?*
- 2. Назвіть суб'єктів системи соціального захисту*
- 3. Охарактеризуйте окремі складові структури систем соціального захисту*
- 4. Охарактеризуйте поняття «Соціальна сфера»*
- 5. Принципи соціальної економіки*

Тема 2. Організаційно економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі.

Державна гарантія прав громадян на соціальне забезпечення, його види та структура. Організаційно-економічний механізм здійснення соціального забезпечення. Фонди соціального забезпечення та джерела їх формування. Порядок обчислення трудових і соціальних пенсій. Розміри пенсій і їх співвідношення з оплатою праці та мінімальним прожитковим мінімумом. Перерахунок та індексування пенсій. Співмірність умов і норм пенсійного забезпечення з економічними можливостями держави. Економічні основи концепції реформи пенсійного забезпечення та створення пенсійної системи відповідної ринкової економіки. Соціальне забезпечення - національна система програм, виплат, послуг і пільг по задоволенню соціально-економічних потреб населення.

Контрольні запитання до теми

- 1. Розкажіть про сутність поняття ефективності функціонування соціальних установ.*
- 2. Що являє собою економічний аналіз?*
- 3. Що є предметом економічного аналізу?*
- 4. У чому полягають основні завдання економічного аналізу діяльності соціальних установ?*

5. Які види економічного аналізу можна виділити?
6. Розкажіть про завдання фінансового аналізу.
7. Визначте основні види фінансового аналізу.
8. Розкрийте основні напрямки фінансового аналізу.
9. Розкажіть про угруповання активів і пасивів балансу для проведення аналізу ліквідності.
10. Які фінансові коефіцієнти застосовуються при аналізі ліквідності балансу?
11. Розкрийте сутність операційного аналізу.
12. Розкажіть про основні коефіцієнтах операційного аналізу.
13. Перерахуйте основні ознаки інвестиційної діяльності.
14. Розкажіть про особливості типів інвестицій: реальних і фінансових.
15. Що називається інвестиційним проектом?
16. Розкажіть про основні елементи грошового потоку інвестиційного проекту.
17. Розкрийте економічний сенс понять "прибуток" і "амортизація".
18. Розкрийте економічний сенс понять "вартість капіталу" і "процентні ставки".
19. Розкажіть про основні завдання оцінки інвестиційного проекту.
20. Перерахуйте основні стадії оцінки інвестиційного проекту.
21. Дайте визначення поняттю "соціальний аудит".
22. Що являє собою аудит персоналу організації?
23. Яка основна мета аудиту персоналу організації?
24. Назвіть основні завдання аудиту персоналу організації.
25. Назвіть основні напрямки аудиту персоналу організації.
26. Перерахуйте основні етапи в діяльності аудитора.
27. Які відомості допомагає отримати аналіз соціального балансу організації?

Тема 3. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної і соціальної політики держави.

Принципи зміст та напрямки економічної політики держави в період становлення ринкових відносин. Основні функції держави в економіці вільної конкуренції, верхні і нижні допустимі межі втручання в економіку конкурентоспроможного ринку для забезпечення матеріального добробуту населення. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики держави, їх роль в ефективному функціонуванні системи соціального захисту населення. Сутність, основні напрями та економічні джерела функціонування системи соціального захисту населення, її обумовленість розвитком ринкових відносин. Система соціального захисту як найважливіша складова частина економічної політики і держави.

Контрольні запитання до теми

1. Охарактеризуйте поняття «Економіка соціального забезпечення»
2. Цілі економічної політики

3. *Основні напрями соціальної політики*
4. *Моделі розвитку соціальної сфери в Україні*
5. *Соціальні права людини*

Тема 4. Економічні аспекти соціального захисту населення.

Управління соціального захисту населення. Основні передумови необхідності формування системи соціального захисту населення в умовах ринку: підвищення питомої ваги приватної власності на засоби виробництва; зміна системи розподілу матеріальних і духовних благ; стратифікація суспільства, зростання чисельності і збільшення соціально уразливих категорій населення; відчуження виробника від засобів виробництва; зростання безробіття; зниження рівня життя населення та ін. Основні етапи зміни соціальної спрямованості економічної політики цивілізованої держави в різні періоди розвитку економічної теорії та практики ринкових відносин; визнання державою і суспільством своєї відповідальності за дотримання економічних і соціальних прав людини на недостатній рівень життя і безперервне його поліпшення.

Контрольні запитання до теми

1. *Визначення стратегії соціального захисту осіб і сімей в Україні*
2. *Визнання сім'ї головною ланкою у сфері здійснення державної соціальної політики*
3. *Кодифікація законодавства щодо соціального права та соціального захисту*
4. *Удосконалення системи соціальних міжбюджетних трансфертів і підвищення ролі місцевих громад у визначенні пріоритетних напрямів і фінансування заходів соціального захисту*
5. *Адресність надання державної соціальної допомоги з урахуванням рівня доходів та реальних потреб осіб та сімей*
6. *Реформування системи соціальних послуг*
7. *Підвищення доступності та наближеності соціальних послуг до потреб споживачів*
8. *Реалізація активної стратегії соціального захисту з метою використання потенціалу самозахисту особистості.*

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення системи соціального захисту.

Загальні аспекти правового забезпечення системи соціального захисту. Поняття права соціального захисту та права соціального забезпечення. Предмет і метод регулювання правового забезпечення. Функції та принципи права соціального забезпечення.

Контрольні запитання до теми

1. *Необхідність формування нормативно-правової основи економічної діяльності в системі соціального захисту населення як спеціалізованого*

інституту цивілізованої держави.

- 2. Основні елементи нормативно-правової бази соціальної роботи. Конституція - правовий фундамент соціальної захищеності громадян. Основні закони, що регулюють економічну діяльність в сфері соціальної роботи. Укази Президента України, Постанови Уряду України, які регламентують діяльність соціальних служб.*
- 3. Кодекси як звід законів і їх роль в нормативному забезпеченні економічної діяльності.*
- 4. Нормативні акти місцевих органів влади, їх значення і специфіка.*
- 5. Примірні положення про соціальні служби як нормативне керівництво їх діяльності.*

Тема 6. Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка.

Добробут населення: поняття, сутність, показники. Вплив відносин власності на добробут населення. Рівень і якість життя. Система характеризують показників: доходи населення сукупні, номінальні, реальні; рівень і динаміка цін на товари та послуги; тривалість робочого дня і робочого тижня; житлові умови; обсяг виплат і пільг; рівень освіти та медичного обслуговування; середня тривалість життя. Потенціал індивідуального розвитку людини як узагальнюючий показник добробуту населення країни. Структура споживання. Мінімальний споживчий бюджет і прожитковий мінімум. Критерії забезпеченості та бідності.

Контрольні запитання до теми

- 1. Яка роль у соціальному обслуговуванні соціальних служб?*
- 2. Яка ситуація є підставою для надання громадянину соціального обслуговування?*
- 3. Назвіть види соціального обслуговування.*
- 4. Розкажіть про суспільні потреби.*
- 5. Які засоби і методи формування потреб?*
- 6. Дайте визначення поняттю "рівень життя".*
- 7. Дайте визначення поняттю "якість життя".*
- 8. Розкажіть про структуру величини прожиткового мінімуму в Україні.*
- 9. Дайте визначення поняттю "споживчий кошук".*
- 10. Дайте визначення поняттю "продовольчий кошук".*

Тема 7. Економічний статус як фактор диференціації у соціальному забезпеченні.

Економічний статус : поняття та визначають його чинники. Види відхилення економічного статусу і показники. Соціальна стратифікація суспільства та економічний статус різних груп і верств населення, їх взаємозалежність. Диференціація економічного статусу - основа

соціального розшарування суспільства. Основні соціально-економічні методи як результати вирівнювання економічного статусу населення.

Контрольні запитання до теми

- 1. Соціальна структура суспільства*
- 2. Соціальні інститути*
- 3. Соціальний статус*
- 4. Фактори, що зумовлюють утворення соціальних груп.*
- 5. Види та форми, ознаки соціальних груп*
- 6. Обставини, що зумовлюють соціальну мобільність*
- 7. Проекції соціальної нерівності*
- 8. Теорія соціальної стратифікації*

Тема 8. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії .

Мінімальні державні гарантії і мінімальні соціальні стандарти: поняття, сутність, значення. Система гарантій в галузі пенсійного забезпечення, посібників, оплати праці, медичного обслуговування, освіти і т.д. Класифікація державних соціально-економічних гарантій в залежності від об'єкта соціального захисту літніх людей та інвалідів, дітей, безробітних і т.д. Нормативно-правові документи, що закріплюють гарантії та пільги. Проблеми вдосконалення соціально-економічних гарантій в підтримці соціально вразливих груп населення. Регіональні програми підвищення мінімальних гарантій, встановлених на федеральному рівні.

Контрольні запитання до теми

- 1. Державні соціальні стандарти*
- 2. Мета встановлення державних соціальних стандартів та нормативів*
- 3. Класифікація соціальних нормативів за характером соціальних потреб*
- 4. Класифікація соціальних нормативів за рівнем задоволення соціальних потреб*
- 5. Порядок встановлення державних соціальних стандартів*
- 6. Державні соціальні стандарти у сфері доходів населення*
- 7. Державні соціальні нормативи у сфері соціального обслуговування*
- 8. Державні соціальні нормативи у сфері житлово-комунального обслуговування*
- 9. Державні соціальні нормативи у сфері транспортного обслуговування та зв'язку*
- 10. Державні соціальні нормативи у сфері забезпечення навчальними закладами*
- 11. Державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами культури*
- 12. Державні соціальні нормативи у сфері обслуговування закладами фізичної культури та спорту*
- 13. Державні соціальні нормативи у сфері побутового обслуговування,*

торгівлі та громадського харчування

Тема 9 Моделі і програми соціального забезпечення в соціальних державах світу.

"Бісмарківська" модель. Модель Беверіджа. Соціал-демократична (скандинавська або нордична) модель соціальної політики. Ліберальні (американо-британська, консервативна модель) моделі соціальної держави. Корпоративістська модель. Католицька модель. Рудиментарна модель.

Контрольні запитання до теми

- 1. Поняття соціальної держави її моделі та ознаки*
- 2. Термін «Соціальна держава».*
- 3. Модель соціальної політики держави*
- 4. Моделі Т. Тілтона*
- 5. Моделі Н. Френсіса*
- 6. «Позитивна держава соціального захисту»*
- 7. «Держава соціальної безпеки»*
- 8. «Соціальна держава загального добробуту»*
- 9. Моделі в. Намчука*
- 10. Моделі В.Гойтмана*
- 11. Ознаки соціальної держави.*
- 12. Моделі соціального захисту населення*
- 13. Характеристика моделі соціального захисту в Україні*
- 14. Програми соціального захисту населення – порівняльний аналіз України, європейських країн та США*

Тема 10 Фінансування в системі соціального захисту населення.

Сутність, принципи, основні джерела та порядок формування фінансів для соціальної сфери. Соціальні пільги: роль та проблеми. Програмно-цільове фінансування, його переваги суперечності, програми

Контрольні запитання до теми

- 1. Джерела фінансування соціальної сфери*
- 2. Соціальне страхування як джерело матеріального забезпечення громадян у СЖС*
- 3. Фонди ЗДСС*
- 4. Роль держави в системі соціальної сфери*
- 5. Методи використання спеціальних коштів бюджетними установами*
- 6. Принципи побудови системи управління соціальної сфери*
- 7. Зміни в системі бюджетного фінансування*
- 8. Умови підвищення рівня наукової обгрунтованості планування витрат на соціальне забезпечення*
- 9. Економічні нормативи, що регулюють фінансові відносини в соціальній*

сфері

10. Бюджетне планування соціальних витрат
11. Самофінансування соціально-культурних установ
12. Фінансування соціальної сфери через банківську та казначейську системи
13. Поняття та ознаки соціальних пільг їх класифікація
14. Поняття професійних пільг їх класифікація
15. Пільги на житлово-комунальні послуги
16. Медико-реабілітаційні соціальні пільги
17. Пільги у сфері транспортного обслуговування населення
18. Соціально трудові та соціально-побутові пільги.
19. Суть програмно-цільового методу фінансування

2. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Тема 1.	Предмет і завдання курсу «Економічні основи соціального забезпечення».	6
Тема 2.	Організаційно економічні основи соціального забезпечення та його особливості на сучасному етапі.	8
Тема 3.	Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної і соціальної політики держави.	7
Тема 4.	Економічні аспекти соціального захисту населення.	8
Тема 5.	Нормативно-правове забезпечення системи соціального захисту	7
Тема 6.	Матеріальний добробут населення, його структура та динаміка	7
Тема 7.	Економічний статус як фактор диференціації у соціальному забезпеченні.	7
Тема 8.	Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії .	7
Тема 9	Моделі і програми соціального забезпечення в соціальних державах світу.	7
Тема 10	Фінансування в системі соціального захисту населення.	8
Всього		72

3. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

- Види індивідуальних науково (навчально)- дослідницьких завдань:
- підготовка статті до друку;
 - виступ на наукових конференціях (друковані тези);
 - участь у інтернет-конференціях;
 - участь у студентських олімпіадах;
 - конспект з теми (модуля) за заданим або власно розробленим студентом планом;
 - реферат з теми (модуля) або вузької проблематики;
 - анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;

- написання есе, творчих завдань тощо.

Студенти за темами, вказаними в тематичному плані дисципліни та у методичних рекомендаціях до самостійної роботи, виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів, реферативних доповідей, аналізу наукових статей, статистичних даних по місту, області, регіону. Реферат є важливим засобом у засвоєнні знань. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії.

На семінарському занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: Обсяг – 10–15 аркушів формату А4.

Структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми.

Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

4. ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ РЕФЕРАТІВ

1. Фінансування в системі соціального захисту населення.
2. Сутність, принципи, основні джерела та порядок формування системи фінансів для соціальної сфери.
3. Основні функції фінансування.
4. Бюджетне фінансування соціальної сфери: проблеми та недоліки . Бюджетні дотації та їх соціальне значення.
5. Особливості фінансування соціальної роботи з місцевого бюджету. Джерела і структура місцевого бюджету, принципи його формування.
6. Роль і призначення позабюджетних фондів.
7. Пряме і непряме фінансування соціальної роботи.
8. Соціальні пільги: роль і проблеми.
9. Програмно-цільове фінансування, його переваги, протиріччя і проблеми.
10. Порядок фінансування федеральних і регіональних соціальних програм.
10. Особливості фінансування соціальної роботи в умовах переходу до ринкових відносин.
11. Формування фондів соціальної підтримки населення та їх роль у соціальному захисті найуразливіших груп суспільства.
12. Об'єктивна необхідність зниження частки державних вкладень і зростання ролі соціального страхування в створенні основних джерел

фінансування соціальної роботи.

13. Економіка загальнопрофільних і спеціалізованих соціальних служб.

14. Економіка установ і підприємств соціального обслуговування як некомерційна діяльність.

15. Основні функції, види і форми економічної діяльності загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування.

16. Планування, фінансування, організація і оплата праці працівників як необхідні елементи економіки установ і підприємств соціального обслуговування населення.

17. Особливості економічної діяльності установ соціального обслуговування різних форм власності.

18. Проблеми економіки загальнопрофільних і спеціалізованих установ і підприємств соціального обслуговування населення та можливі шляхи їх вирішення на основі використання зарубіжного досвіду.

19. Підприємницька діяльність в сфері соціальної роботи.

20. Об'єктивна необхідність розвитку підприємництва в сфері соціального обслуговування населення.

21. Сутність, особливості та види підприємницької діяльності в соціальній сфері.

22. Законодавча база для здійснення підприємницької діяльності установ соціального обслуговування та надання населенню платних соціальних послуг.

23. Бізнес-план як робочий інструмент діяльності установ соціального обслуговування населення, умова стратегічного планування, прогнозування економічної та соціальної ефективності результатів.

24. Роль і значення соціальних проектів у підприємницькій діяльності некомерційних установ і підприємств соціальної сфери обслуговування.

25. Проблеми розвитку економічної системи соціальних послуг, розширення їх асортименту та доступності для населення.

26. Основні напрями підвищення економічної ефективності у підприємницькій діяльності соціальних служб.

27. Організація і оплата праці працівників соціальних служб.

28. Економічний статус соціальних робітників, його нормативне забезпечення та матеріальна мотивація праці.

29. Гарантії та пільги робітників державної системи соціальних служб.

30. Типові норми і специфіка оплати праці спеціалістів з соціальної роботи.

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З КУРСУ

1. Предмет і завдання курсу «Економічні основи соціального забезпечення»

2. Соціальне забезпечення як галузь народного господарства : поняття, особливості, значення.

3. Принципи економіки в сфері соціального забезпечення.

4. Сутність, принципи, основні напрями економічної політики держави.
6. Об'єктивна необхідність економічної підтримки населення в суспільстві ринкових відносин.
7. Становлення системи соціального захисту населення в умовах конкурентного ринку в ХІХ-ХХ ст. в цивілізованих країнах.
8. Сутність, принципи та основні напрями соціальної політики держави.
9. Економічна та соціальна політика держави, їх взаємозв'язок.
10. Правові основи економіки соціальної роботи та соціального забезпечення.
11. Економіка - матеріальна основа соціального забезпечення.
12. Фактори відповідності між потребами і платоспроможним попитом.
13. Економічний статус як фактор диференціації у соціальному забезпеченні.
14. Економічний простір соціального забезпечення: поняття, структура, функції
15. Основні напрями вдосконалення економіки охорони здоров'я, освіти, сфери праці та побуту.
16. Організаційно-економічні основи соціального забезпечення та соціального страхування.
17. Мінімальні державні соціальні гарантії: поняття, показники.
18. Добробут населення: поняття, показники, динаміка.
19. Економічна функція сім'ї: поняття, значення, структура.
20. Сімейний бюджет: поняття, значення, структура.
21. Соціально-економічний потенціал сім'ї: поняття, структура, значення.
22. Економіка сім'ї як частина економічного простору соціальної роботи.
23. Економічні особливості соціальної підтримки населення в період становлення суспільства ринкових відносин.
24. Економічні, правові, організаційні умови поліпшення соціально-економічного статусу малозабезпечених верств населення.
25. Організаційно-економічний механізм системи соціального забезпечення.
26. Основні напрями вдосконалення системи пенсійного забезпечення.
27. Фінансування системи соціального захисту населення.
28. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи.
29. Організація і оплата праці фахівців з соціальної роботи.³
30. Соціальне страхування як економічна основа соціального забезпечення.
31. Економіка і організація діяльності підприємств та установ системи соціальної підтримки населення.
32. Економіка діяльності управління соціального захисту населення на муніципальному рівні.
33. Економіка діяльності Центру соціального обслуговування населення.
34. Економіка діяльності Центру допомоги сім'ї та дітям.
35. Економіка діяльності стаціонарних установ соціального

обслуговування населення.

36. Підприємницька діяльність в системі соціального обслуговування населення.

37. Комерційна діяльність в системі соціального обслуговування населення.

38. Особливості економічної діяльності установ соціального обслуговування різних форм власності.

39. Економічна ефективність соціальної роботи: сутність, критерії, методи визначення.

40. Нормативно-правова основа економічної діяльності в системі соціального захисту.

41. Особливості бухгалтерського обліку в діяльності соціальних служб.

42. Мінімальні державні соціально-економічні гарантії різних верств населення.

43. Економіка соціального обслуговування: сутність, принципи, завдання.

44. Основні принципи економіки соціального обслуговування.

45. Закономірності економічного розвитку і функціонування соціальної роботи.

46. Регулювання економічних відносин в сфері соціального захисту населення.

47. Економічні процеси в суспільстві та їх вплив на соціум.

48. Суб'єкти і об'єкти соціально-економічного простору соціальної роботи.

49. Відмінні особливості економіки соціального забезпечення в перехідний період до суспільства ринкових відносин.

50. Економіка як матеріальна основа соціального забезпечення.

51. Обумовленість соціального захисту розвитком ринкових відносин.

52. Взаємозв'язок і взаємозалежність економічної та соціальної політики.

53. Економічний простір соціальної роботи, його суть і значення.

54. Соціальна сфера як економічний простір соціальної роботи.

55. Мінімальні державні гарантії соціально-економічної підтримки малозабезпечених груп населення.

56. Матеріальний добробут населення, його динаміка.

57. Зростання ролі економічної функції сім'ї.

58. Фінансування соціальної сфери: сутність та проблеми.

59. Програмно-цільове фінансування соціальної роботи, його переваги і проблеми.

60. Економічні основи систем соціального захисту та норми ринкової справедливості

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання здобутих знань і навичок студентів з дисципліни відповідно до навчальної програми здійснюється в три етапи:

1. *поточний контроль*: за результатами участі студентів у роботі на семінарських та практичних заняттях (участь у дискусії, обговорення проблемних ситуацій, розв'язок ситуаційних завдань, тестування);

2. *семестровий контроль*: письмове тестування;

3. *підсумковий контроль*: екзамен.

Загальна оцінка знань студентів з дисципліни пропорційно враховує результати поточного та підсумкового контролів і формується за сто баловою системою оцінювання та з використанням ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

"A" (90 – 100) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни;
- систематично готувався до занять згідно з програмою та робочою програмою дисципліни, при цьому опрацював не тільки матеріали лекцій, але й джерела основної літератури і необхідні нормативні та інструктивні матеріали, окремі джерела додаткової літератури;

- брав активну участь у роботі на практичних та лекційних заняттях;
- оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх;

- аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення за питанням/темою, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які обговорювалися;

- вільно оперував термінами та поняттями, викладав матеріал літературною мовою;

- виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації;

- своєчасно та якісно виконав усі, передбачені програмою дисципліни завдання, брав участь у наукових заходах (олімпіадах, студентських наукових конференціях, науково-дослідній роботі кафедри), має опубліковані тези/статті, *але* допускав при усних або письмових відповідях, тестуванні окремі неточності.

«B» (82-89) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі та оволодів

практичними навичками та вміннями;

- систематично готувався до занять згідно з програмою та робочою програмою дисципліни, з використанням джерел основної літератури та нормативних та інструктивних матеріалів;
- творчо підходив до вирішення завдань, вільно розв'язував їх;
- доказово розкривав основні положення теми;
- повно, чітко та логічно відповідав на поставлені питання, показав розуміння сутності теорій, понять, предметів, явищ тощо;
- викладав матеріал літературною мовою, оперував термінами та поняттями;
- виявив здатність практично оцінювати окремі факти/явища/процеси;
- виконав усі передбачені програмою дисципліни завдання, у т.ч. модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але недостатньо використовував додаткову літературу; при усних відповідях не досить повно й аргументовано викладав матеріал; виявив недостатню активність на практичних заняттях, під час письмового тестування допускав окремі помилки.

«С» (75 – 81) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі;
- оволодів практичними навичками й вміннями;
- зіставляв, узагальнював, систематизував інформацію;
- давав повну, розгорнуту та аргументовану відповідь на поставлені питання;
- доказово розкривав основні положення теми та зміст питань, що обговорювались;
- формулював висновки з окремих питань;
- виконав завдання, передбачені програмою дисципліни, у т.ч. індивідуальне завдання, завдання модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але допускав окремі помилки при тестуванні; виявив деякі недоліки при усних відповідях; не виявив належної активності при обговоренні питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував додаткову літературу; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення, не виявив до нього творчий підхід.

«Д» (69-74) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв значну частину теоретичного матеріалу;
- виявив знання і розуміння основних теоретичних положень дисципліни;
- аналізував певні процеси/явища/показники;
- відповідав на питання, які обговорювались на занятті;
- формулював висновки з окремих питань;
- виконав завдання модульного контролю, індивідуальне завдання,

але допускав окремі помилки при усних відповідях, тестуванні; не

виявив належної активності при обговоренні усних питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи, недостатньо використовував додаткову літературу; виконав не всі завдання для самостійної роботи; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення.

«Е» (60-68) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв основні теоретичні положення дисципліни;
- на значну частину матеріалу давав репродуктивні відповіді;
- виконав окремі завдання модульного контролю та індивідуальне

завдання,

але допускав значну кількість суттєвих помилок при усних та письмових відповідях, тестуванні; не розумів сутності питань; не виявив належної активності на заняттях, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував основну та додаткову літературу; не брав участь у виконанні колективних завдань.

«F» (35-59) ставиться у разі, якщо студент:

- фрагментарно оволодів теоретичними питаннями, що становить незначну частину навчального матеріалу;
- поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися;
- не проявляв активності при їх обговоренні;
- допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях;
- поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою;
- виконав індивідуальне завдання та завдання для самостійної роботи, не дотримуючись вимог до оформлення;
- не виконав завдання модульного контролю.

«FX» (0-34) ставиться у разі, якщо студент:

- оволодів матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів/предметів/явищ тощо;
- поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися, не виявив активності при їх обговоренні;
- допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях, тестуванні; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою;
- не виконав завдання для самостійної роботи та індивідуальне завдання;
- не брав участь у виконанні колективних завдань;
- не виконав завдання модульного контролю.

Усі виконані студентом протягом поточного і підсумкового контролів завдання оцінюються за спеціально розробленою шкалою у межах сто балової системи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Калінеску Т. В. Інвестиційна політика в соціальних закладах : підруч. / Т. В. Калінеску, Т. В. Шаповалова, Г. С. Ліхоносова. – Луганськ: вид-во СНУ

ім. В. Даля, 2013.-456 с.

2. Гальчинський А. С. Основи економічних знань : навч. посіб. / А. С. Гальчинський, П. Є. Єщенко, Г. І. Палкін. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Вища школа, 2002. – 543 с. : іл.

3. Основи економічної теорії / за ред. В.А.Предборського. – К. : Кондор, 2002. – 621 с.

4. Соціальна економіка : навч. посіб. / Кол. авт. О. О. Беляєв, М. І. Діба, В. І. Кириленко та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 196 с.

5. Калінеску Т. В. Соціальний аудит та інспектування : підруч. / Т. В. Калінеску, Т. В. Шаповалова, Г. С. Ліхоносова. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013.-382 с.

6. Калінеску Т. В. Фінансове забезпечення соціальної допомоги : підруч. / Т. В. Калінеску, Т. В. Шаповалова, Г. С. Ліхоносова. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2014.-360с.

7. Пантелеєва Т. С. Экономические основы социальной работы : учеб. для студ. учреж. высш. проф. образ. / Т. С. Пантелеєва, Г. А. Червякова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательский центр «Академия», 2012. — 192 с. (Сер. Бакалавриат)

Допоміжна

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2017 році : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. URL : <http://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-do-verhovnoyi-radi-ukrayini-pr-43086>.

2. Вакуленко В. М., Орлатий М. К. Соціальний захист населення України : [навч. посіб.]. К. : Вид-во НАДУ, 2010. 212 с.

3. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальний захист. К. : Знання, 2010. 107 с. (Серія “Юридична”).

4. Скуратівський В. А., Лібанова Е. М., Палій О. М. Соціальна політика : навч. посіб. К. : Віпол, 2007. 360 с.

5. Офіційний сайт Міністерства оборони України. Нормативно-правова база. URL : <http://www.mil.gov.ua/ministry/normativno-pravova-baza>.

6. Кондратенко О. О. Загальні засади нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. 2015. № 4. С. 113—120. (Серія “Державне управління”).

7. Офіційний сайт Державної служби у справах ветеранів війни та учасників АТО. URL : <http://dsvv.gov.ua/normativno-pravova-baza.html>.

8. Про внесення змін до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” щодо посилення соціального захисту учасників антитерористичної операції, учасників Революції Гідності та членів сімей загиблих таких осіб № 2203-VIII від 14.11.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2203-19>.

9. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на заходи із соціальної підтримки учасників антитерористичної операції № 25-1 від 05.12.2017 р. URL : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16754647/Zvit_25-1_2017.pdf?subportal=main.
10. Офіційний сайт Міністерства оборони України...
11. Кириченко А. Г. Нормативно-правові механізми забезпечення медикосоціального захисту учасників АТО в Україні // Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П. Л. Шупика. 2016. Вип. 25. С. 435—444. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpsnmaro_2016_25_69
12. Управління соціальним та гуманітарним розвитком : навч. посіб. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, Е. М. Лібанова та ін. ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. - К. : НАДУ, 2009. - Ч. 1. - 456 с.
13. Esping-Andersen G. The three worlds of welfare capitalism / G. Esping-Andersen. - Princeton (N.J.) : Princeton Univ. Press, 1994. - 248 p.
14. Гошовська В. Соціальна держава: типи, сутність, зміст / В. Гошовська // Вісн. НАДУ. - 2007. - № 3. - С. 259-265.
15. Григорьева И. А. Социальная политика в 90-х годах : модели и приоритеты / И. А. Григорьева. - СПб. : Образование-Культура, 1997. - 38 с.
16. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. - К. : КНЕУ, 2003. - 309 с.
17. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. - 3-тє вид., випр. і допов. - К. : Т-во "Знання" КОО, 2007. - 559 с.
18. Мудролюбова Н. Північноєвропейський досвід соціальної держави на прикладі Королівства Швеції / Н. Мудролюбова // Віче. - 2008. - № 3. - С. 70-72.
19. Семигіна Т. В. Соціальна політика економічно розвинутих країн в умовах глобалізації / Т. В. Семигіна // Магістеріум : Соціальна робота і охорона здоров'я. - 2004. - № 15. - С. 79-84.
20. Семигіна Т. В. Моделі соціальної політики економічно розвинутих країн: історія та сучасний розвиток : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. : 23.00.01 - теорія та історія політичної науки / Семигіна Т. В. - К., 2007. - 20 с.
21. Модернізація України - наш стратегічний вибір : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. - К. : НІСД, 2011. - 416 с.
22. Дашинська А. Чому Україна така бідна? - Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2011/03/18>
23. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? / О. М. Пищуліна, С. І. Лавриненко, Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка / за заг. ред. Є. Воротіна. - К. : НІСД, 2008. - 42 с.
24. Шевчук А. П. Формування моделей соціальної політики як складова державного управління в соціально-економічній сфері / А. П. Шевчук // Унів. наук. записки. - 2006. - № 2 (18). - С. 310-317.
25. Ламбаева И. А. Социальная работа за рубежом : учеб. пособие. - М. : Изд-во ВСГТУ, 2000. - 112 с.

26. Калов З. А. Особенности реализации моделей социальной политики / З. А. Калов, Ф. М. Куршаева, Л. У. Хациева. - Ч. 1 // Современные проблемы науки и образования. - 2009. - № 2. - С. 106-108.